

September 2014

magasinet kunst

Fra gade til galleri

Interview & Portræt

Jeg har været forbi Graffitigalleriet til en snak om graffiti og gadekunst i Danmark.

FRA GADE TIL GALLERI

Interview – af Louise Jørgensen

Graffiti, gadekunst, street art eller hærværk? Udsmykning eller ødelæggelse? Kunst i det offentlige rum er til evig debat og deler vandene. Fra 1960-70ernes hårde kvarterer i New York til Københavns gader anno 2014 - hvordan står det til med gadens kunst? Hører den stadig til på gaden? Og hvad sker der, når graffiti og gadekunst tager plads ved siden af det traditionelle oliemaleri eller landskabsportræt på galleriet eller museet? Graffiti – budskaber i det offentlige rum

Ordet graffiti er af italiensk oprindelse og betyder en teknik til at dekorere mure. Graffitiens oprindelse kan dateres tilbage til før Kristi Fødsel, men var af en ganske anden og mere primitiv art i form af politiske budskaber skrevet med pensel på mur.

Graffiti som vi kender den i dag, havde sin oprindelse i slut 60'erne og start 70'ernes New York. Manden der stod bag den tidlige graffiti, var en ung mand der begyndte at tage New Yorks undergrund med skriften "TAKI 183". Der har været en del debat omkring hvorvidt det var TAKI der var den første til at indtage gaden. En ung puertoricansk mand der gik under navnet "JULIO 204", siges at være den første. Men i kraft af at JULIO 204 aldrig taggedede udenfor sit eget nabolag, blev han overgået af TAKI.

”TAKI 183” var en kombination af en forkortelse af hans navn, Demetraki, og hans husnummer ”183”. TAKIs tag kom til at danne baggrund for en territorial udviklingen i graffitien, hvorefter New Yorks unge begyndte at tage undergrunden og i særdeleshed togene med deres alias og områdenummer.

Dette var starten på en offentlig identitet for undergrundens ungdom, der med deres personlig signatur gik i kamp for at sætte deres mærke på verden.

Der var præstige i at have et hyppigt fremtrædende tag og alias, og i takt med at gadens murværk blev fyldt, blev det nødvendigt at skille sig ud fra mængden.

JonOne. Et udsnit af Graffitigalleriets udstilling i 2009. Foto venligst udlånt af Graffitigalleriet.

Indtil da kendte man kun skrivemaskinernes skrifttyper, så som Times og Geneve, men pludselig begyndte der at fremkomme nye og eksperimenterede former for skrift. Flere af dem var så avancerede, at de ikke længere var læsbare. Men det betød ikke så meget. Budskabet lå ofte i selve taggets udseende, og en visuel genkendelighed var i høj kurs.

Gadekunst

Gadekunsten adskiller sig generelt fra den kommercielle kunstverden, både i form af materialer, æstetik og i forhold til bevaringsværdi. Hvor kulturpolitiske tiltag der indbefatter konservering og restaurering af kulturarven er en inkorporeret del af bevaring af museums og gallerikunst, så er gadekunsten mere flygtig.

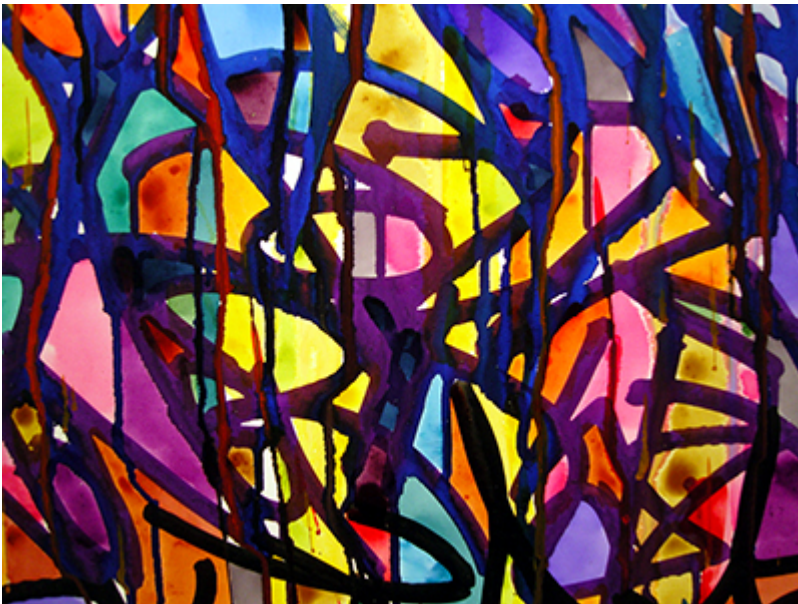
Det handler ikke om at skabe kunst, der skal bevares til de kommende generationer. Det handler i langt højere grad om nu’et. At skabe noget i samtiden, i dag og i morgen, men som måske ikke længere består om en uge.

For da er værket allerede overmalet af en anden maler, eller fjernet som hærværk. Det handler om at skabe noget, til de der kender til graffiti og gadekunst, langt mere end at skabe noget der skal stå til evigt minde om kunstnerens evner.

Demokratisering af gaden

Gadekunst har til formål at demokratisere det offentlige rum, gaden og byrummet. Det er en bevægelse mod ytringsfriheden og et gaderum der er for alle og er ejet af alle.

Her er der ingen styrende instans i form af kurator eller kunstekspert. Det handler ikke om penge og præstige fyldte udstillingssteder, men i stedet om teknik, hyppighed og det at blive set.

JonOne. Et udsnit af Graffitigalleriets udstilling i 2009. Foto venligst udlånt af Graffitigalleriet.

Men der sker noget i det øjeblik gadekunsten rykker fra gaden til galleriet – den styrende instans indfinder sig. Der bliver sat en pris på værkerne, de kan købes og bevares. Gadekunstens præstigeparametre kommer i langt højere grad til at ligne den gængse galleri- og museumskunst. Eller gør de?

Jeg har talt med Jeppe Westrup, der er ejer af Graffitigalleriet, der var det første rendyrkede graffitigalleri i Danmark. Han beretter om Danmarks første møde med graffiti, dens modtagelse og om hvad der sker med kunsten, når den rykker fra gade til galleri.

Graffitigalleriet – hvordan det hele startede

”Jamen det hele startede med, at jeg for 15 år siden kendte nogen, der malede graffiti. Da jeg så tog ud for at se, hvad de lavede i gaden, så blev jeg overrasket over, hvor flot det var. Jeg fik lyst til at se det udstillet i gallerirummet. Men der fandtes på daværende tidspunkt ikke et galleri for graffiti, så jeg måtte selv starte det op. Og hvad skulle det så hedde? Jamen det skulle selvfølgelig hedde Graffitigalleriet. Det kunne lige så godt hedde det, det var. Uden omsvøb.”

JonOne. Et udsnit af Graffitigalleriets udstilling i 2009. Foto venligst udlånt af Graffitigalleriet.

”En søndag eftermiddag tog jeg ud til Christiania med 15 lærreder. Jeg havde forsøgt at sprede budskabet om, at jeg ville komme derud. Der kom omkring 15 – 20 malere og så stod de og malede de her 1 x 2 meter store lærreder. De var jo næsten som en væg og det var sådan jeg fik fat i de første billeder her til galleriet.”

Fra museum til gaden og tilbage igen

”I 1984 udkom bogen ”Subway Art” af fotografene Martha Cooper og Henry Chalfant, der begge havde turet rundt i New Yorks gader for at rapportere om gadens kunst.”

”Det var lidt vildt med den her bog, for dengang var der ikke nogen, der vidste hvad der skete i New Yorks gader. Vi havde godt nok tv, men der var langt til den form for informationsstrøm vi kender i dag med internet og amerikanske serier. Men de der fik fingrene i den her bog, de vidste pludselig hvad der skete i New York. Det her er Biblen. Det er den mest stjalne bog i verden.”

”Her finder du næsten al graffiti. Det var her det startede. Du kan næste spore al nuværende graffiti tilbage til de kunstnere, der er repræsenteret i denne bog.”

”Kort tid efter, jeg mener det var i 1985, havde Louisiana en udstilling om gadekunst og graffiti og herfra spredte det sig ud til de københavnske gader. På den måde kan man jo sige, at graffiti og gadekunsten kom fra museet og ud på gaden, hvilket lidt er den modsatte vej. Jeg husker endda, at der var et børneprogram, der havde til formål at lære børnene at lave graffiti... det har de så nok fortrudt siden.”

JonOne. Et udsnit af Graffitigalleriets udstilling i 2009. Foto venligst udlånt af Graffitigalleriet.

Lovlig graffiti er ikke graffiti

”Det var og er mit indtryk, at de fleste af malerne var glade for, at der kom et galleri som Graffitigalleriet. Der var dog nogen der mente, at man ikke sådan kunne rykke graffiti fra gaden til galleriet.”

”Denne holdning er repræsenteret mange steder i miljøet og det handler i bund og grund om et princip om, at lovlig graffiti ikke er graffiti. Vi ser jo stadigvæk ulovligheder på S-toge eller lignende, og her er der simpelthen tale om folk der ønsker at holde denne tradition ved lige.”

Gadens respekt

”De der maler graffiti eller er udøvende gadekunstnere mener vel i bund og grund, at gaden er alle mands eje. Det er ét stort lærred og det er bare om at komme i gang. Det er min overbevisning, at det kommercielle er ligegyldigt for dem.”

”Der er noget særligt i, at man tager hen til en lokation, maler et værk eller tag, tager et billede og tager hjem. Og næste dag, så er det måske væk. Men det er dette foto, der er det vigtige og selvfølgelig at andre fra miljøet ser værket inden det forsvinder igen.”

JonOne. Et udsnit af Graffitigalleriets udstilling i 2009. Foto venligst udlånt af Graffitigalleriet.

”Selvom et værk let kommer til at koste flere hundrede kroner i dåser og maling, så betyder det ikke noget, at det bliver malet over eller vasket af væggene. Så længe værket er blevet forevigt på et fotografi og kan vises frem til vennerne i miljøet.”

”Selvfølgelig er der også noget præstige i at få lov til at dominere et byrum. Hvis man ikke bliver malet over eller vasket ned, så fylder man gaden op med en personlig identitet. Der er også de malere, der har et bedre navn, en bedre teknik eller bare er bedre til at fylde gaden med tags og værker. Dem maler man jo ikke over.”

”Nu skal man også tænke på, at de der startede det hele i Bronx jo var nogle smågangstere. Så der var typer, man helst ikke skulle lægge sig ud med. Noget lignende finder man også i Danmark. Her er der også navne og tags man ikke maler over – det handler om respekt. Gadens respekt.”

JonOne. Et udsnit af Graffitigalleriets udstilling i 2009. Foto venligst udlånt af Graffitigalleriet.

Gadekunst i galleriet

”Mit ønske er, at folk skal komme og tage stilling til værkerne. Men pressen – den danske presse, de er bedre til at skrive anmeldelser af værker, der har en lang historie og indskrives i en gammel tradition.”

”Her på Graffitigalleriet har vi haft to verdensstjerner – en der hedder Blade, der kommer fra Bronx i New York og én der hedder JonOne der er et kæmpe hit i Paris.”

”Vi havde en udstilling med JonOne og her er der altså tale om en kunstner, der sælger værker til 100-200.000 i Paris og New York. Men ikke en eneste fra den danske presse dukkede op. Det synes jeg er ærgerligt.”

Tagget toilet

Inden jeg forlader Jeppe og Graffitigalleriet skal jeg lige se galleriets famøse toilet. Det er det eneste sted i galleriet der er tag-venligt, men til gengæld er det også overmalet med farvestrålende tags og tegninger på hver en overflade.

Jeppe vurderer, at der er over 100 forskellige malere repræsenteret på hans toilet. Når der kommer besøgende malere og kunstnere, så tager de først en tur forbi Jeppe's toilet. De der er en del af miljøet kender de forskellige maleres signatur og tags, så på den måde kan de lige se hvem der har været der siden sidst.

JonOne. Et udsnit af Graffitigalleriets udstilling i 2009. Foto venligst udlånt af Graffitigalleriet.

Tag øjnene med dig

Gadekunsten lever altså i bedste velgående, og ifølge Jeppe skader det ikke gadens kunst at komme et smut forbi galleriet. Men for mange gadekunstnere er en udstilling ikke topmålet ved en kunstnerkarriere.

De fokuserer derimod på præstigen i hverdagen, blandt de mennesker der kender til gadens regler og respekt. Det handler om at se toget komme susende ind på perronen, badet i farver og med ens tag på siden.

Det handler om at have det tag der sidder aller øverst på en bygning, på det sted der åbenlyst er svært tilgængeligt. Det handler om at blive set og tage sin del af det offentlige rum.

Det er selvfølgelig ikke en opfordring til hærværk, hvilket Jeppe også pointerer flere gange. Men det er en opfordring til at tage øjnene med dig næste gang du er ude at gå i det københavnske byrum.

En stor del af det du ser, er internt, men der er også en del af gadekunsten, der er for os alle. Du kan også besøge nogle af de større steder, hvor det er lovligt at male graffiti og gadekunst, eller tage en tur forbi Graffitigalleriet eller Jappes andet galleri Artra Gallery.

Definitioner:

Graffiti defineres typisk som bogstavsbaseerede billeder lavet med tusch eller spray.

Generelt kan man sige, at street art, er al den kunst i gaden, der ikke passer ind under ovenstående definition. Street art er en form for post-graffiti, eller en videreudvikling af graffitiens formsprog. Hvor graffiti kan være meget intern og svært læselig for menigmand, så er street art mere tilgængelig og åben overfor mennesker der ikke selv er en del af streetart eller graffitikulturen.

Hold dig opdateret på [Graffitigalleriets hjemmeside](#) og på [Artra Gallery](#).

- Magasinet KUNST, Amagertorv 9,2.sal, 1160 København,. Telefon: 33 33 95 96. E-mail: info@magasinetkunst.dk Copyright © 2014. All rights reserved.